

Leylah Waddell

DE ESSENTIA DEORUM

VAJON SZÜKSÉGES E ISTEN LÉTÉT BIZONYÍTANI
AZOK SZÁMÁRA

AKIK MAGUK IS AZ ISTENEK ATTRIBUTUMAIVAL RENDELKEZNEK

Ad summam: philosophus uno minor est IOVE, dives liber honoratus pulcher, rex denique deorum, praecipue sanus, nisi cum pitvia molesta est. / Horatius Ep. I. /

Részletek Nigidius Figulus Turay Alfréd professzorhoz írott
leveléből
az Istent kereső filozófusok című értekezés kapcsán.

Tisztelt Uram, nagy meglepéssel tölt el azon igyekezete, hogy egy számomra is oly kellemes és fontos témát boncolgat könyvében, mely talán a legfontosabb kérdések közül való.

Filozófiával való kapcsolatomból következőként talán megengedi, hogy *recensioval* illessem művét, mely művelet meghatározását Sidonius Apollinaris 148. leveléből idézem; megszámlálást ill. számbavételt találok e helyen, s ezen fogalommal élve próbálnám az Ön fentemlített művét elemezni. Amennyiben észrevételeim helytelenek, esetleg esetlennek tűnhetnek, kérem, számítsa be ezen tényeket annak, hogy az általam képviselt nézetek más filozófiai eszmerendszernek, sőt talán ugyanannak eredői, de a téma fontossága mégis megköveteli, hogy stílust ragadjak.

Örömmel konstátálom azt a tényt, hogy műve elején meghatározza azon fogalmat vagy jelentéshordozó szubsztrátumot, melyre fektetve, értekezését mintegy fehér

fonalként lehet végigkövetni; ez pedig a *háttéri tapasztalat* eszméje. Ezen tapasztalatot transzcendentálisnak is nevezi, így a tárgyiasító ismeret közvetítésével az emberi halandó mindig tudomást szerezhet 'tisztá énjéről.'. Ez az a fogalom azonban, amely némi kételkedésre késztet, mivel az értekezése szerint ez az ismeret ami - a 'titokzatos valóság-egészre vonatkozó tudás' - a tárgyi ismeret háttérében húzódik meg. A tárgyak jellegzetességeivel azonban nem bírnak ezen ismeretek, de jelenvalóságuk kétségtelen, mármint az Ön által előadott nézet szerint. Transzcendens valóságra / valóságokra? / irányul, ezen kifejezést az "átlépni; meghaladni" értelemben magyarázza, az előbb említettekre hivatkozva. Nézeteim szerint azonban ezen ige, anyanyelvem szerint a 'megsért' avagy 'megszeg valamit' értelemben használva szerencsésebb itt, hiszen egy olyan világ 'sérti meg' emberi fenomenális világunk egy részét, mely nem "érzékelhető". Itt azonban Ön éppügy valósággal ruházza fel ezen tartományt, mint az 'érzékelhető-érzékelő dolgok' együttesét. Problémás így azon igyekezete is, ami a 'tisztá Én' -ről szól; mit jelenthet ez a kifejezés, Fichte professzor 'ÉN'-jét vagy Plotinos 'EGY'-ét? Ezt kifejtve azonban Ön máris felépit erre a tárggyá-soha-nem-váltható és nem-érzékelhető, fogalmilag megragadhatatlan világra egy dinamizmust /impetus? = emberi szellemi lendület /, amely nem irányulhat a Semmire. Ezen lendületet nevezi Ön, vagyis az ebben felsejlő végtelen valóságot LÉT-nek - igaz a skolasztikus filozófia szakzsargonát követve. Ezek után tudatosítja olvasóival, hogy Kant Immanuel nyomán ez a 'ego verus' itt már a 'tisztá alap' jelentésbővüléssel a transzcendentális feltételek közé tartozik. Úgy érzem az a feltevése, hogy ez valamiféle végtelen titok és ez egyben *vallási tapasztalat* nem fedi a valóság egészét, Kant Immanuel nem ily értelemben használta ezen kifejezést. Valamint a 'fekete erdei paraszt fia' sem hasonló értelemben magyarázta a lét-et. Úgy gondolom ezen gondolat az, amely leginkább alapja az Ön művének, viszont igen kis mértékben van kifejtve és igencsak 'dubitabilis axioma'. A görög filozófia részletesen beszél erről a fogalomról, /nevezzük, nevezhetjük létnek? /, akár Parmenidészre gondolunk is. Hiányolom tehát azt, hogy ez az '*alap*' nincs bővebben elemezve ebben az 'illustris' munkában és később csak nyomait találhatjuk és sűrű hivatkozásokat az 'obscurus' fogalomból kifejlő széles 'hydra fejekre'. Viszont ettől a momentumtól függ a mű egésze /...itt megszakadt a kézirat!...

....dicsérendő dolog azonban az Ön igyekezete Aquinói Szent Tamás bizonyításainak magyarázatára, mely magam és tanítványaim tetszését is kivívta részletességével és alaposságával, valamint a kortárs szakirodalom felvonultatásával...

....egy igen fontos tényről azonban mindenképpen be kell, hogy számoljak; amikor kora hajnalban a Xystus oszlopcsarnokában sétálgattam szembejött velem két Ön által említett filozófus és megszólítottak:

Köszöntlek, Filozófus! · alig, hogy ezt kimondták, megfordultak és folytatták velem sétájukat. Kifejtették, hogy az Ön által írt, szerencsére általam is tanulmányozott könyvben szereplő állításokról és tagadásokról vitatkoznak.

Kant Immanuel és Hume Dávid azok, akikről megemlékezem, s nem múlhat el egy perc sem már vége felé járó életemből, hogy ezen beszélgetés kivonatát ne tudassam Önnel, nemes Magister · részben azért, mert minden felhozott ellenvetésemmel szemben is nagy tisztelője vagyok, míg ellenben az Ön által említett Uraknak is helyet kell kapniuk egy re-censióban. Miután beavattak eddig felhozott érveik hálójába a következő párbeszédet sikerült viasztáblára jegyeznem...

Hume: · Tudja kedves barátom, T. professzor könyvében ön azt állítja, hogy arra a kérdésre, hogy vannak szükségszerű alanyok, csak úgy válaszolhatunk, hogy ez olyan feltevés, amelynek helyességében éppen most kételkedem, és amelynek lehetőségét be akarjátok bizonyítani. Mert a legcsekélyebb fogalmat sem alkothatok magamnak egy dologról, melyet ha valamennyi állítmányával együtt megszüntetek és megtartom az alanyt, ellentmondásba jutok; de ha az alanyt is megszüntetem nincs megnyilvánuló ellentmondás.

Kant: Igen emlékszem, ez volt az, amit Anselmus tarthatalan bizonyítás kísérletére válaszoltam, viszont azt a kritikát, hogy Anselmus ezt az istenfogalmat tapasztalati alapjával együtt szemléli nemfogadhatom el, sőt meghökkenítő lenne, ha így ellentmondásba kerülne az az állítás 'a szükségszerű lény nem létezik'.

Hume: · De a 'Kritik der Reinen Vernunft' · ban van még egy e témához vágó állítása, melyet kipellengéreznek!

Kant: · Csak nem arra a kijelentésemre gondol, hogy minden létezési tétel szintetikus tétel?

Hume: · De pontosan arra! Mert így ez azt jelenti, hogy valamely dolog létezéséről csak úgy tudhatunk ha az a tapasztalat közegében jelentkezik.

Kant: · Igen, így azonban Istenre vonatkozóan nem lehet semmilyen tapasztalatunk! Az ontológiai érv pedig elvesztette minden érvényét. T. professzor véleménye nem érthető pontosan, mit ért azon, hogy 'íngyenesen' állítom, hogy Istenre vonatkozóan nem lehet tapasztalatunk. Sőt Anselmus szerintem Rahner professzor 'háttéri tapasztalatát' sem ismerte!

Hume: · Kétséges mit ismert Anselmus és Rahner professzor?

Kant: · Ah, maga mindig kételkedik! Mit is tehetne egy angol a ködlös Albionból!

Hume: · Bocsánat skót!

Kant: · Mea culpa! Mea culpa! Mea culpa, de az agnoszticizmus vádját is ránk húzta T. professzor azt tudja?

Hume: · Mintha mi lebecsülnénk az emberi szellem lehetőségeit és erejét?

Kant: · Eltalálta Uram, de ez a vád inkább magára illene, hiszen Istent megismerni ön szerint is lehetelenség, és mintha én is ezt hirdetném.

Hume: · Pedig tudhatná nemes barátom az empirizmus eleve helytelen kiindulási alapot véve, azt hirdeti csak az van, ami érzékelhető és elképzelhető.

Kant: · Így lettünk Mi a Tudomány lerombolói, sőt az okság elpusztítói, mindenféle objektív érvényét és az Istenre irányuló szellemi tapasztalat lehetőségeit tagadva!

Hume: · Micsoda feltevés ... micsoda érvek ... barátom megmondaná nekem mi az, hogy Tudomány?

Kant: · Nigidius Figulus barátunk csak meghatározza nemde?

Nigidius Figulus: · Meghatározni talán nem tudom, de azt állíthatom, hogy a Filozófia az nem az!

Hume: · Tehát mi itt a probléma?

Kant: · Miért a Filozófiában voltak valaha Problémák?

Hume: · És az okságot tagadni látszó alapfeltevésemhez kapcsolódó bírálatához mit szól?

Kant: · Igen ez az ami a 'tudomány kártevője' címhez juttatta magát, a megszokáson alapuló hiedelmekkel kapcsolatban.

Hume: · Persze, hiszen a tapasztalat sem igazolja az un. ok-okozat közti kapcsolatot... minden valószínű barátom...csak valószínű...de T. professzor nem így vélekedik, szerinte én egy nem igazolható alapállásból indulok ki.

Kant: · Természetes, csak az van ami érzékelhető, hiszen szerintem is ok és okozat közötti szükségszerű összefüggést

az érzékelő tapasztalat sosem igazolhat. Így az okság pusztán alanyi kategória!

Hume: · Bizony nem is lehet ontológiai az ön remek műve alapján, így isten Léte az okság által bizonyíthatatlan!

Kant: · De Aquinói Tamás használhatta-e a filozófiai okság elvét, valóban csak a 'szaktudományi okság' segítségével bizonyíthatatlan isten Léte, és én önkényesen állítom, mármint, hogy az okság csupán csak alanyi kategória?

Hume: · Nem és nem.... tévúton jár T. professzor ha ezt így szemléli.

Kant: · Valóban hogy is vagyunk ezzel az oksággal kedves barátom...ismeri ön Riemann geometriáját, amely feltételezi, hogy a valóságban nem léteznek párhuzamos egyenesek?

Hume: · Igen ez az az elmélet, mely az én nyomdokaimat követi, de a heisenbergi meghatározás talán még T. professzort is kielégítené.

Kant: · Az ön bizonyításokkal szemben támasztott hirhedt elve azonban a fentemlített urat nyilvánvalóan sokkal inkább bosszanthatta, hiszen még az ön híres könyvét, kedvenc olvasmányomat Königsbergában a 'helytelen előfeltevés' kifejezéssel illette.

Hume: · ...megint ez a háttéri tapasztalat!! De Őszintén elmondva a könyvet végigolvasva és a minket ért kritikákat szemlélve rájött, mit jelent ez az "ördögi fogalom"??

Kant: · Kedves barátom bevallom őszintén már nem is tudom pontosan, hiszen az isten-értelmezések erre épülnek, vagyis ezek interpretációi; és mivel én a tapasztalat fogalmát is az önkényesen fogalmaztam meg talán nem is lehet szavam T. professzor úr kritikájával szemben.

Hume: · De kedves uram legalább nem keveredett 'kvantorcsúsztatási félreértésbe'!

Kant: · Hiába... meglehet a kanti filozófiának vannak korlátai, hiszen lehet. hogy königsbergi magányomban csak felszínesen reagáltam tapasztalataim adataira, így isten felismeréséhez el sem juthattam!

Hume: · Sőt még azt is merészelte állítani ingyenesen; nincs szellemi tapasztalatunk, a háttéri tapasztalatban pedig nem alkothatunk analóg fogalmakat. Talán csak nem ezért került Indexre barátom??

Kant: · Ugyan hol vannak már ezek a régi dolgok, fordítsuk inkább figyelmünket Teilhard de Chardin és Rahner professzor "evolúciós" elméletére.

Hume: · A lét-növekedés általunk megbeszélt problémájára gondol, melyet levélváltásaink által boncolgattunk?

Kant: · Eltalálta, arra a felépítő elemek logikai egységére gondolok, melyet T. professzor idéz ...a Faust monológra...

Hume: · Hiába ezt már Derrida úr kijelentette, sőt Barthes ur is. Így a Véletlen nem kerülhet szabályozás alá! Sőt P. Greenaway ZOO című filmjét sem tekintette meg az előbb említett professzor!

Kant: · Ismeri Silenos történetét?

Hume: · Midas királlyal való találkozását?

Kant: · Igen

Hume: · De hiszen ezt minden olvasónak kell ismernie nemde?

Kant: · Ne is áruljuk el nekik tehát!

Még szerencse, hogy a tiszta ész nem tudja bebizonyítani az isteneszme realitását.

Hume: · De uram az ön korlátait felülmúló filozófiák??

Kant: · Ismeri Horatius azon mondását, amely ennek a levélnek az élén áll? Tehát nem nagyon érdekel Tamás saját végtelen léte iránt szeretetregyülő Abszolútuma. Vesszen a Narcyssos legenda középkori változata! Ez is csak egy eszme és nyilvánvaló a Kiváló Lények számára, hogy az eszméknek megfelelő valóságról nem lehet tapasztalatunk, hacsak nem akarunk a Transzcendentális Illúzió rabjai lenni!

Hume: · Micsoda "felszínesség" · mondhatnám T. professzor szavazását használva, gondolom ön is "előzetesen megsejtette", mint Rahner professzor.

Kant: · Tudja uram, hogy istent ha szeretjük Istenivé válunk?

Hume: · Nem Istenekké, ahogy G. kollégánk a nagy matematikus neves névrokona mondaná?

Kant: · Igen legkedvesebb tanítványomnak mindig igaza van!

De kérem ne forgassuk ki Tamás szavait!

Hume: · A L'être-en-soi és a L'être-pour-soi fogalmához mit szól uram?

Kant: · Ezek a franciák... a "kályhábazárt filozófus" óta Jean-Paul a legeredetibb szellem...

Ő is Istenné akart válni...

Hume: · Hiszen lét-hiánnyal ruházta fel a "KIMONDHATATLANI"?

Kant: · De lét-teljességgel is.

Hume: · Ambár T. professzor önkényesen alkotott és valóság-torzító személyfogalom teremtésével vádolja; én kedvelem ezt a 'kávéházi filozófust'. Sőt látorkodom kijelenteni az emberi tudat = Semmi!

Kant: · Jean-Paul vajon indexen van?

Hume: · Jelent ez valamit egyáltalán, hiszen ő is agnoszticista volt.

Kant: · Ne idézzük fel Hegel Szellemét? Isten vajon haragra gerjedhet?

Hume: · Ne vegyük szó-szerint ezeket a bibliai kijelentéseket, hiszen a hermeneutika /még a bibliai ihletettségű is/ rámutat ezen feltételezés helytelenségére, isten csak logikai vonatkozásban áll a világgal.

Kant: · Amint az abszolút tér eszménye, de ez vajon 'kísérlet' vagy 'próbaalkozás'?

Hume: · Csak liturgikus passzió, és az európai klasszikus 'philosophia perennis' legjellemzőbb része.

Kant: · De hisz ön skót nem angol...

Hume: · Uram hagyjuk a személyeskedéseket...inkább azt beszéljük meg végre : zavarban vagyunk-e?

Kant: · Igen, a beszélgetés menetét tekintve belátom, még a minket ért kritikák időrendi sorrendjét tekintve is ... zavarban vagyunk.... ismételtén zavarban vagyunk.... hiszen T. professzor háttéri tapasztalata egy misztérium vindikálása!

Hume: · Eloszlatja-e a homályt az emberi halandók elméjéből ez a misztérium?

Kant: · Nem, sőt úgy vélekedem csak még homályosabbá teszi! De még Platón és Arisztotelész is a 'mitológia nyelvét alkalmazta' T. professzor szerint.

Hume: · Zavarban vagyok kedves barátom! Vajon én fatalista vagyok vagy nem? Vagyis lerombolom-e az erkölcsi rendet?

Kant: · De hogy mondhat ilyet!! Nem ez a világ a lehetséges világok legjobbika??!! S mindezt a "lex compossibilitas" is alátámasztja!

Hume: · Módszertani hiba, csak azt mondhatom. Ez a kérdés meghaladja a filozófia illetékességi körét. A Rossz legyőzte a Theodiceát és én nem tudok optimista lenni...

Kant: · Tehát zavarban vagyunk.

Hume: · Igen zavarban vagyunk, hiszen még azt sem tudjuk megállapítani, miért van Nigidius Figulus kollégánk szakála frissen vágva.

Kant: · Vajon közelebb jutottunk isten Léteének bizonyításához?

Hume: · De kedves barátom nem erről beszéltünk mindeddig?

...mindemellett Tamás nézetei megérdemlik az olyan alapos figyelmet, mint amelyet az Ön értekezésében kapott. Tartalmazza részben a korábbi filozófiai nézeteket; habár számomra inkább Arisztotelész az ami felfedezhető ebben a bonyolult és logikai buktatókat sem nélkülöz bizonyítást- kikényszerítő-bizonyosság halmazban...

...sajnos úgy látom az ókor, ahogy emlékszem így bélyegzik meg egy pejorativ jelzővel azt az Aevumot vagy Aiont, melyben élek vagy éltem /mert ennek a megállapítása mindig igen kétséges/ igen nagy szerepet tölt be Önnél. Ezekre az 'előképekre' alapozza állításait, melyek később a 'hírhedett domonkos' érveiben csúcsosodnak ki. Sajnálatos módon azonban egy Plotinos és Heraklitus idézettel inkább csak meghamisítani lehet egy filozófiai rendszert, mint megragadni...

...sokan megpróbálták ezt gondoljon csak a klasszikus német filozófiára....a múlt valóságtartalma pedig feltárhatatlan, még Baudrillard barátom szerint is....a Középkor /mihez és kihez viszonyítva lehet ilyet állítani/ merőben keveset fedezett fel, és hála az enyészetnek fedezhetett fel gondolatainkból...

...a manicheista felfogás kritikáját pedig egyszerűen nem értem, hogy vethette fel, nem az Ön egyháza illesztette be /mint ahogy minden filozófiával elbánt/ teológiai rendszerébe a két világ eszményét, gondoljon csak a hippoi Aureliusra. Libanios professzor szerint még a Mithras és Déméter kultusz elemei is megtalálhatók az Önök egyházának "missa" nevű szertartásában...

...a politheizmus pedig ahogyan Ön említi nem létezett, csak a nem-beavatottak gondolhatják, hogy nem egy a Minden és a Félistenekről még csak említést se tettem...

...az ateizmus sokkal nagyobb hitet feltételez mint az ortodox christianusok 'fides'-e; hiszen nem az Önök Christos-ának volt édestestvére Satanas, az örök tagadó, a Kigyó Fia... valakit megtagadni még csak Létét feltételezve lehet...de a dualitást csak azok látják a 'feldiszitett világban' akikben még minden = nem-Egy.

...vajon jogunk van-e azt állítani, hogy a Vakok Birodalmában nem az Egy szemüek az urak...

.

...minden tettünk előre meghatározott és mindenki megérdemli a maga Sorsát, Ön azért, mert megírta ezt az értekezést, én pedig mivel válaszolok rá mintegy ezerhatszáz év távlatából...ez pedig nem rombolja le nem létező erkölcsi rendünket, hiszen *KLOTHO 'szövi', LAKHESIS 'osztályrészül juttatja', ATROPUS 'tepecsételtté teszi'* végzetünket. Viszont én, aki ezt a levelet megfogalmazom, és aki Korinthos naplementéjében gyönyörködöm tudatában vagyok annak minden változásból új változásba kerülve is magam vagyok Klótho, Lakhesis és Atropos; vagy Ön nem ivott az Elysium mezején Léthe vizéből barátom...

...amely meghaladja a filozófia lehetőségi körét...de Karpokratés szerint a Semmi Hangja gyakran meghaladja az Önök örömhírét. ...az Ön által említett pozitív erkölcsi értékek pedig nem léteznek. ...csak ha a Félistenek megteremtik azt magukban ... misztériumok pedig a Filozófiában nincsenek ... csak rothadószellemi holttetemek...

.

/ A jelen fragmentumok kiadása NIEHBUR 1818. A. Mai által az Ambrosianában talált palimpses jegyzékét követi. Kommentárok ld: Loeb Classical Library · L.Waddel szerk. ben./

